

izvirni znanstveni članek

UDK 929 Coronini I. K.
prejeto: 23. 4. 1999

Renato Podbersič

diplomirani zgodovinar, podiplomski študent
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, SI-1000 Ljubljana, Aškerčeva 2

Ivan Krstnik Coronini, goriški vojskovodja in cesarski vzgojitelj

IZVLEČEK

Članek obravnava v slovenskem zgodovinospisju žal skorajda prezrtega Ivana Krstnika Coroninija (1794–1880), goriškega grofa, ki je prehodil pot od vojaka do generala v avstrijski vojski in se odlikoval na raznih bojiščih. Med drugim je bil tudi vzgojitelj (1836–1848) mladega Franca Jožefa Habsburškega. Po koncu vojaške kariere se je naselil v Šempetru na goriškem podeželju in se posvetil vodenju družinskega posestva.

SUMMARY

IVAN KRSTNIK CORNONI – A GORIZIAN ARMY GENERAL AND IMPERIAL TUTOR

The article deals with Ivan Krstnik Coronini (1794–1880), in Slovene historiography unfortunately almost neglected Gorizian count who made a career from soldier to general in the Austrian army and distinguished himself on various battlefields. Among other things he was also a tutor (1836–1848) of the young Francis Joseph Habsburg. After his military career Coronini settled in Šempeter in the Gorizia countryside and devoted to governing the family estate.

Ključne besede: družina Coronini, cesarski vzgojitelj

Minilo je dobrih dvesto let od rojstva člana pomembne goriške plemiške rodbine Coronini¹ –

¹ Coroniniji so plemiška rodbina, ki izhaja iz kraja Berbenno pri Bergamu v Lombardiji. Najverjetneje so langobardskega izvora. V listinah Kapiteljskega arhiva v Bergamu se prvi omenja neki Johannes de Locadello. Kasneje, sredi 15. stoletja, je javni notar v Bergamu, Alexius de Locatellis, sicer tudi sodnik in kraljevski poslanec, prevzel naslov "Corona". Odtod ime rodbine Coronini. Konec 15. stoletja so se naselili v Furlaniji in na Goriškem. Sredi 16. stoletja se je rodbina razdelila na tri družinske veje: Coronini-Cronberg (kromberška), Coronini-Rubije-Tolmin (tolminska, izumrla 1959) in Coronini-Oelberg-Šempeter (šempetrska). Začetnik šempetrske veje rodbine Coronini je bil Aleksij (umrl 1679), ki ga je cesar Ferdinand III. leta 1656 prištel med nemške barone z nazivom "von Oelberg" (di Monte Oliveto). Kasneje so Coroniniji (šempetrska veja) opravljali pomembne, tako državne kot deželne funkcije, na Goriškem. (Carl von Czoernig: Il territorio di Gorizia e Gradisca, Dunaj 1873, italijanski prevod-Gorica 1969, str.

grofa Ivana Krstnika Coroninija. Temu avstrijskemu generalu in vojskovodji, med drugim tudi vzgojitelju mladega Franca Jožefa Habsburškega, so namenjene naslednje vrstice.

Šempetrska veja rodbine Coronini je zaslovela z Ivanom² (Johannom) Krstnikom Ferdinandom Aleksijem, ki se je rodil 16. novembra 1794 v Gorici. Njegov oče je bil prav tako Ivan Krstnik, pred-

654–657; Constant von Wurzbach: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich (1750–1850), Wien 1858, str. 10–12 (dalje Wurzbach); Primorski slovenski biografski leksikon, GMD, 3. zvezek, Gorica 1976, str. 196–197). Sicer pa šempetrska veja rodbine Coronini še vedno obstaja. Zadnji moški potomec, grof Ivan Coronini (rojen leta 1935), po poklicu geodet, živi v Londonu in ima dve hčeri.

² Odločil sem se za slovensko obliko imena Ivan (nem. Johann), ker je na Primorskem pogosteje uporabljena, za razliko od kranjsko zveneče oblike imena – Janez.

sednik Kmetijske družbe v Gorici. Mati grofica Eleonora je izvirala iz znane goriške plemiške rodbine Strassoldo. Še isti dan je bil grof Ivan Krstnik krščen v šempetrski župnijski cerkvi, njegova botra sta bila grof Karl Anton Strassoldo in grofica Ludovica Strassoldo roj. Coronini.³

Ivan Krstnik je mladost preživel na Goriškem. V času Napoleonovih vojn je 14. aprila 1813 kot kadet vstopil v inženirsko enoto avstrijske vojske. Naslednje leto je bil imenovan za oficirja italijanskih prostovoljnih oddelkov pod poveljstvom barona Karla Schneiderja. Dne 16. decembra 1814 je mladi Coronini vstopil v polk št. 3 nadvojvode Karla. Tam je ostal do leta 1824, ko je nastopil vojaško službo v Modeni pri tamkajšnjem vojvodi. Po sedmih letih se je naveličal Modene, vstopil je v polk št. 17 princa Hohenloheja ter bil takoj povišan v stotnika. Hkrati je bil imenovan za vzgojitelja in adjutanta na toskanskem dvoru v Firencah. Skrbel je za sina toskanskega Velikega vojvode. V Toskani prav gotovo ni ostal neopažen, saj je čez pet let sledilo povabilo na cesarski Dunaj – in to kakšno povabilo!⁴

Leta 1836 je bil grof Coronini poklican na habsburški dvor in imenovan za dvornega komornika. Izbral si ga je nadvojvoda Franc Karel, oče Franca Jožefa, in mu poveril skrb za svoje otroke.⁵

Grb grofov Coronini. Posnetek je z njihove družinske grobnice na šempeterkem pokopališču.

³ Ludwig Schiviz von Schivizhoffen: Der Adel in den Matriken der Grafschaft Görz und Gradisca, Görz 1904, str. 247.

⁴ Giuseppe Floreano grof Formentini: La contea di Gorizia – illustrata dai suoi figli, Gorizia 1879, ponatis 1984, str. 105 (dalje Formentini); glej tudi: Wurzbach, str. 10.

⁵ Formentini, str. 105

To je bil čas, ko je šestletni prestolonaslednik Franc Jožef začel s pripravami, ki so bile potrebne za kasnejše uspešno vladanje. Knez Metternich in mati nadvojvodinja Zofija sta mu tudi že izbrala glavnega vzgojitelja. To je postal grof Heinrich Bombelles, sicer francoskega rodu. Grof Bombelles je poskrbel za ustreznega pomočnika in ga našel v osebi častnika grofa Coroninija. Tako je Ivan Krstnik Coronini postal neposredni cesarjevičev vzgojitelj. Učenec in učitelj sta se dobro razumela, mladi prestolonaslednik je zelo cenil in spoštoval svojega vzgojitelja Coroninija. Slednji je kljub temu, da je bil poklicni vojak, našel dovolj posluha za skorajda očetovsko vzgojo mladega Franca Jožefa. Večkrat je grof Coronini vzgoji pridružil tudi svojega sina Franca in tako sta se mlada plemiča skupaj učila in igrala.⁶

Sicer je bil običajni delovni dan v cesarskem mestu za grofa Coroninija zelo naporen. Navadno je vstajal zelo zgodaj, kmalu po peti uri zjutraj. Ob šestih je že prevzel skrb za mladega prestolonaslednika. Bedel je nad njegovimi tako vzgojnimi kot tudi izobraževalnimi dejavnostmi. Skupaj z grofom Bombellesom sta poskrbela, da se je mladi cesarjevič že pri šestih letih pričel učiti francoščino, tedanji jezik evropskih dvorov.⁷

Za prestolonaslednika je grof Coronini skrbel kar dvanajst let, do aprila 1848.⁸ *"Naš najviši vladar je imel v njem svojega odgojevalca od svojih prvih let do nastopa cesarskega prestola."*⁹

Iz tega časa izvira anekdota, ki govori o tem, da je bil cesar Franc Jožef v Šempetru že kot otrok, ko ga je vzgajal grof Coronini. Skupaj s sovrstnikom grofom Francem Coroninijem naj bi se potepal po mladi koruzi. Ob tem naj bi fantiča baje naredila precej škode. Zalotil ju je kmet, lastnik njive, ki naj bi ju nagnal proč. Kasneje naj bi se zgrozil, ko so mu povedali, da je nagnal samega prestolonaslednika.¹⁰

Ivan Krstnik Coronini se je po odhodu z Dunaja popolnoma posvetil vojaški službi. S činom generalmajorja je ob koncu štiridesetih uspešno branil Tirolsko pred napadi Italijanov. Julija 1849 je bil povišan v podmaršala in imenovan za komandanta čet na Hrvaškem in v Slavoniji. Cesar Franc Jožef mu je leta 1851 poveril nalogo za izvedbo reforme vojaških šol. Na vzhodni meji proti Turkom je bil grof Coronini leta 1854 komandant

⁶ Jean-Paul Bled: Franc Jožef, Mladinska knjiga, Ljubljana 1990, str. 12.

⁷ Ibid., str. 13.

⁸ Wurzbach, str. 11.

⁹ Dežela žaluje, Soča 30. julij, 1880. Časopis goriških Slovencev "Soča" je izhajal v Gorici od leta 1871 dalje. Franc Jožef je zasedel cesarski prestol dobrega pol leta (2. decembra 1848) po odhodu grofa Coroninija z Dunaja.

¹⁰ Jožko Martelanc: Šempeter skozi čas, Založba Branko, Nova Gorica 1997, str. 36.

opazovalnega korpusa, ki je štel 50.000 vojakov, s svojo enoto je zasedel Romunijo. Istega leta se je večkrat srečal z Ized pašo, guvernerjem beograjske trdnjave. Dosegel je čin topniškega generala. Bil je imenovan za hrvaškega bana ter civilnega in vojaškega guvernerja Banata in Vojvodine. Zlasti se je zavzel za napredek mesta Temišvar v današnji Romuniji. V zahvalo so mu meščani izdelali doprnski kip in ga postavili v mestni park, ki ga je ustanovil prav Ivan Krstnik. Imenovan je bil tudi za častnega meščana Temišvarja.¹¹

Grof Coronini je bil nosilec številnih naslovov in odlikovanj: grof kromberški, baron von Oelberg, gospodar Prvačine in Gradišča, vitez Zlatega runa, lastnik armadnega križa, nosilec Velikega križa madžarskega kraljevega reda sv. Štefana in avstrijskega cesarskega reda sv. Leopolda, vitez I. vrste cesarskega avstrijskega reda železne krone, nosilec Vojaškega križa za zasluge in Velikega križa vojvode Este, nosilec grškega kraljevskega Odrešenikovega reda in papeškega reda sv. Gregorija, lastnik otomanskega Medjidijskega reda I. vrste in imetnik znamenja 50-letne službe v cesarski armadi. Med drugim je grof Coronini leta 1869, že upokojen, postal lastnik in poveljnik 6. cesarsko-kraljevega linijskega pešpolka.¹²

Ivan Krstnik Coronini je bil leta 1860 poveljujoči general Gornje in Spodnje Avstrije ter Štajerske, naslednje leto je postal še glavni komandant na Ogrskem. Naposled se je naveličal orožja in bojnih pohodov, zato se je leta 1865 na lastno željo umaknil iz vojske. Za svoje bivališče v zasluzenem pokoju si je izbral Šempeter pri Gorici.¹³

Šempeter je bil v tistem času vas z dobrimi tisoč prebivalci, vzhodno od Gorice, slabe pol ure hoje oddaljen od mesta. Vaščani so se preživljali v glavnem s kmetijstvom, pridelke so prodajali v Gorico pa tudi širom po monarhiji. Meščani so povpraševali predvsem po šempetrskem krompirju in zgodnji zelenjavi. V vas so ob nedeljah in praznikih prihajali goriški meščani, da bi se na podeželju sprostili in zabavali v številnih šempetrskih gostilnah (več kot 10) ter na raznih prireditvah, zlasti je bila vabljiva tombola. Šempeter je upravno sodil v goriško okrajno glavarstvo, bil je samostojna občina in sedež dekanije.¹⁴

Rodbina Coronini je imela že konec 18. stoletja v Šempetru svojo podeželsko rezidenco.¹⁵ Obsežne posesti v Šempetru in okolici je družini Coronini sredi 18. stoletja ob poroki z Magdaleno de

Simonetti pridobil praded in soimenjak Ivan Krstnik.¹⁶ Po upokojitvi se je grof Ivan Krstnik za stalno naselil v Šempetru. Ukazal je podreti staro enonadstropno vilo v parku za cerkvijo sv. Petra. Namesto nje je dal zgraditi novo graščino, ki je imela odlično lego. Obdana z velikim vrtom je stala sredi vasi, pa vendar je bila hkrati nekoliko odmaknjena od središča vaškega dogajanja.

Upokojeni Ivan Krstnik je prevzel skrb za upravljanje obsežnih družinskih posesti v Šempetru in okolici, na stara leta se je z navdušenjem poizkušal v vrtnarstvu in cvetličarstvu. Še v pokoju je grof ohranil vojaške navade za red in disciplino, posvečal pa se je tudi družini, zlasti vnukom.¹⁷

Na šempetrskem pokopališču je dal grof leta 1856 sezidati kapelico, ki jo je tedanji šempetrski dekan in grofov prijatelj Frančišek Ksaverij Mercina posvetil sv. Janezu Krstniku, grofovemu zavetniku.¹⁸ V župnijski cerkvi sv. Petra v Šempetru je bil za grofa in njegovo rodbino rezerviran poseben prostor nad zakristijo.¹⁹ Grof Ivan Krstnik je bil globoko veren katoličan, "on je ostal zvest katoličan do zadnjega svojega zdihljeja"²⁰ in velik dobrotnik. Vsako nedeljo, včasih tudi med tednom, se je udeleževal maš v Šempetru, občasno se je k maši odpravil tudi v bližnjo Gorico, največkrat h kapucinom. Gmotno je poskrbel tako za dotacije šempetrski občini kot za občinske reveže in bolnike. Bil pa je zelo neprizanesljiv do beračev. "Da pa Coronini ni bil tisti, da bi bil pocestrnim lenuhom in beraškim postopačem desetice ali dvajsetice v klobuk metal, je po mojem menenji prav pametno in v smislu naše vere."²¹

Grof Coronini se je med bivanjem na modenskem dvoru poročil z grofico Marianno Angelo Marsciano, dvorno damo modenske vojvodinje. Žena mu je avgusta 1855, v starosti 58 let, umrla.²² V ponos je bil Ivanu Krstniku zlasti sin Franc Karel²³ Coronini (1833–1901), med drugim pred-

¹⁶ Carl von Czoernig: Il territorio di Gorizia e Gradisca, str. 657.

¹⁷ Formentini, str. 106; Soča, 6. avgust 1880.

¹⁸ Martelanc, str. 22. V kapelici je bila družinska grobnica Coroninijevih. Prva leta po dograditvi so imeli v njej občasno mašo, obvezno na god sv. Janeza Krstnika, grofovega zavetnika (24. junij). Kapelica je bila v bojih med 1. svetovno vojno porušena, toda grobnica pod njo je ostala dokaj nepoškodovana.

¹⁹ Ibid., str. 45.

²⁰ Dopisi, Soča 6. avgust 1880.

²¹ Ibid.

²² Formentini, str. 106.

²³ Grof Franc Coronini, rojen leta 1833 v Gorici, s polnim imenom Franz Karl Ambros Alexius Alfons Eugen, je bil vojak, politik in zgodovinar. Kot slednji je zaslovel z delom "Grobovi oglejskih patriarhov" (Aquileja's Patriarchengräber). Oče Ivan Krstnik ga je na Dunaju vzgajal skupaj s poznejšim cesarjem Francem Jožefom, ki mu je bil kasneje zelo naklonjen. S činom konjeniškega polkovnika se je grof Franc upokojil leta 1867. Naselil se

¹¹ Formentini, str. 105; Wurzbach, str. 10–11.

¹² Primerjaj ob tem: Formentini, str. 105; Soča 30. julij 1880.

¹³ Wurzbach, str. 11.

¹⁴ Andrej Gabršček: Kažipot po pokneženi Grofovini Goriško Gradiški, Gorica 1894.

¹⁵ Jožko Martelanc: Šempeter skozi čas, Založba Branko, Nova Gorica 1997, str. 26 (dalje Martelanc).

sednik dunajskega državnega zbora (prav v času očetove smrti), goriškega deželnege zbora in šempetrski župan.

S svojim nekdanjim varovancem, poznejšim cesarjem Francem Jožefom, je grof Coronini ohranjal stike predvsem s pismi. Kakšen ugled je užival v cesarjevih očeh, kaže dejstvo, da je bil kot edini nečlan cesarske hiše povabljen na slavnostno kosilo ob srebrnem jubileju cesarskega para. *"Prečastno mesto, koje je grof Coronini v javnosti zavzemal, njegova razmera do presvitlega cesarja kot nekdanji odgojitelj bila sta pač pretehtna vzroka, da bi bila ranjcemu dovolila, na svojej grajščini v Šempetru živeti, ne da bi bil imel velik vpljiv na ono mesto, s kojega se določuje usoda našej Avstriji."*²⁴

Ivan Krstnik Coronini je umrl 26. julija 1880 ob 10. uri zjutraj.²⁵ Do smrti je uspešno vodil posestvo v Šempetru. Ob njegovi smrti je osrednje-slovenski Slovenski narod poročal:

*"Umril je na svojem gradu v Sv. Petru pri Gorici fem. grof Coronini, oče predsednika državnega zbora, 86 let star. Pokojnik je bil učitelj sedanjega cesarja. Predsedniku Coroniniju so tudi slovenski državni poslanci od tu telegrafirali svoje sožalje."*²⁶

Grof Coronini je pokopan v družinski grobnici v Šempetru. Tudi o njegovem pogrebu najdemo kratko sporočilo v ljubljanskem časopisu:

*"Grof Iv. Coroninijev pogreb v št. Petru pri Gorici 28. t. m. je bil veličasten. Vsa Gorica in okolica se je tla ondi. A prostora je manjkalo pravega. Iz Beča je bil navzoč generalni adjutant Mondel v imenu cesarjevem."*²⁷

Največ prostora v slovenskem časopisju je umrlemu grofu namenil goriški tednik "Soča". Poleg dolgih nekrologov in številnih sožalnih brzojavk, je poročal tudi o pogrebu, ki je bil za Šempeter očitno pravi spektakel:

"Dasi je Šempeter samo navadna vas, vendar je bilo po oknih razvešenih črnih prtov in pregrinj. Pet kanonikov iz stolne cerkve z drugimi duhovniki je šlo pred vozom, ki je peljal truplo rajncega Coroninija. Voz, sam na sebi dragotno in krasno

*narejen, bil je ves obsut z nenavadno velikimi venci in trakovi. Redka prikazen pri tako sijajnem pogrebu je bilo to, da so sprevod dostojanstvenikov tako rekoč oklenili domači ljudje. Spred je šla množica kmetov zad pa kmetič. Oboji so nesli debele sveče. Vojaška in mestna godba, vojaki in tukajšnji veteranci so se vrstili za njimi. Kakor o takih prilikah, so topovi razglašali zadnje pozdrave blagemu pokojniku. Naj v miru počiva!"*²⁸

Sam cesar Franc Jožef je dvakrat uradno obiskal Šempeter, prvič 13. septembra 1882 in drugič 30. septembra 1900. Šempetrsko občinsko starešinstvo je pozneje, na slavnostni seji ob proslavljanju 60. obletnice cesarjevega vladanja dne 2. decembra 1908, takole utemeljevalo cesarski obisk v Šempetru:

*"Prišel je molit na grob svojega učitelja grofa Janeza Coroninija."*²⁹

Ivan Krstnik Coronini.
(La Contea di Gorizia, 1984, str. 105)

je v Šempetru in se naučil tudi slovenščine. Bil je šempetrski župan v letih 1868–1899. Važno vlogo je odigral v državnem merilu, saj je bil predsednik državnega zbora na Dunaju 1879–1881 in več let tudi goriški deželni glavar. Med ljudmi na Goriškem je bil zelo priljubljen. Poročen je bil z grofico Selmo Sofijo roj. Christalnigg, imela tri otroke. Grof Franc je umrl leta 1901 v Šempetru in je tam tudi pokopan. (Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950, 1. zvezek (A–GLÄ), Graz–Köln 1957, str 155; Formentini, str. 141).

²⁴ Dopisi, Soča 6. avgust 1880.

²⁵ Matične knjige župnije Šempeter – mrliška knjiga, str. 40. Zabeleženo je, da je umirajoči grof prejel zakrament bolniškega maziljenja, ki mu ga je podelil tedanji šempetrski duhovni pomočnik Jožef Šauli.

²⁶ Slovenski narod 30. julij 1880, 3. stran.

²⁷ Slovenski narod 31. julij 1880, 5. stran.

²⁸ Dežela žaluje, Soča 30. julij 1880.

²⁹ Archivio di stato Gorizia (Državni arhiv v Gorici), Gemeinde St. Peter, Sejni zapisniki starešinstva v St. Petru (1902–1923), mapa 3126.

Cesar Franc Jožef je nekajkrat (dvakrat uradno) obiskal Šempeter in grobnico svojega vzgojitelja generala grofa Janeza Coroninija. Slika je iz leta 1900, med cesarjevim obiskom na šempeterskem pokopališču. Na njegovi levi je grof Franc Coronini, v mladih letih cesarjev "sošolec").

Grof Ivan Krstnik Coronini je bil tipični predstavnik goriškega deželnega plemstva, neomajno vdanega cesarju in katoliški veri. V življenju je posegel po najvišjih časteh, ljudje so ga spoštovali in cenili, pa vendar je v Šempetru, goriškem podeželskem okolju, našel svoj mir in zasluženi pokoj. Le dejstvo, da je njegov grob v skupni družinski grobnici v Šempetru dokaj zanemarjen, nam nekoliko zamegljuje spomin na veličasten lik grofa Coroninija.

ZUSAMMENFASSUNG

Johann Baptist von Coronini – Görzer Feldherr und Erzieher des Kaisers

Johann Baptist Graf Coronini wurde im Jahre 1794 in Görz geboren. Er stammte aus einem

bekanntem Görzer Adelsgeschlecht, das im 15. Jahrhundert aus der Umgebung von Bergamo nach Görz übersiedelt war. Das Geschlecht der Coronini gliederte sich im 16. Jahrhundert auf zwei Linien. Johann Baptist von Coronini gehörte der sogenannten Šempeter-Linie an. Er folgte seinen berühmten Vorfahren und widmete sich schon früh dem Militärdienst. In der Zeit der Napoleonischen Kriege trat er in das österreichische Heer ein und machte eine steile Karriere. Unter anderem diente er am Hofe von Modena und Toskana bei einer der Seitenlinien der Habsburger, bis ihn sein Weg im Jahre 1836 nach Wien führte, wo er Kämmerer am Habsburger Hofe wurde. Man bestellte ihn zum Erzieher des jungen Thronfolgers Franz Joseph. Letzterer fand in ihm einen verständnisvollen und fähigen Lehrer. Es verband sie eine echte Freundschaft, die auch nach dem Abgang des Grafen aus Wien fortbestand. Nach der Thronbesteigung Franz Josephs im Jahre 1848 widmete sich Graf Coronini ganz dem Militärdienst. Mit Erfolg befehligte er die österreichischen Truppen auf verschiedenen Kriegsschauplätzen: in Tirol, Ungarn und Rumänien. Nach Jahren des Kriegsführens und Befehlens ließ er sich mit der Charge eines Generals im Jahre 1865 auf eigenen Wunsch in

den Ruhestand versetzen. Er ließ sich auf dem Familiengut in Šempeter bei Görz nieder und ließ dort ein großes Herrenhaus errichten. Er verwaltete das Gut, trieb mit Erfolg Gartenbau und pflanzte Blumen an. Am Herzen lag ihm auch der Fortschritt der Gemeinde Šempeter, der sein Sohn Franz vorstand. Er starb im Jahre 1880 daheim in Šempeter und wurde auf dem dortigen Friedhof in der Familiengruft beigesetzt. Sein Begräbnis bedeutete für Šempeter ein großes Ereignis (der Ort zählte damals gut eintausend Einwohner) und fand sein Echo auch in der damaligen slowenischen Presse, sowohl in Görz als auch in Ljubljana. Dies zeugte von der großen Beliebtheit Johanns von Coronini sowohl in höheren Kreisen als auch unter dem einfachen Volk.

VIRI IN LITERATURA

- Archivio di stato Gorizia. Gemeinde St. Peter, sejni zapisniki starešinstva v St. Petru (1902–1923), mapa 3126.
- Matične knjige župnije Šempeter, mrliška knjiga. Slovenski narod (Ljubljana) 30. 7. 1880, 31. 7. 1880. Soča (Gorica) 30. 7. 1880, 6. 8. 1880.
- Bled, J. P. (1990). Franc Jožef. Ljubljana.
- Czoernig, von C. (1873): Il territorio di Gorizia e Gradisca. Wien.
- Formentini, G. F. (1879): La contea di Gorizia – illustrata da suoi figli. Gorizia.
- Gabršček, A. (1894): Kažipot po pokneženi Grofovini Goriško Gradiški. Gorica.
- Martelanc, J. (1997): Šempeter skozi čas. Nova Gorica.
- Österreichisches biographisches Lexikon 1815–1950 (1957). Graz-Köln.
- Primorski slovenski biografski leksikon 3 (1976). Gorica.
- Schiviz von Schivizhofen, L. (1904): Der Adel in den Matriken der Grafschaft Görz und Gradisca. Görz.
- Wurzbach, von C. (1858): Biographisches Lexikon des Kaisethums Oesterreich (1750–1850). Wien.

ZUSAMMENFASSUNG

Johann Baptist von Coronini – Görzer Feldherr und Erzieher des Kaisers